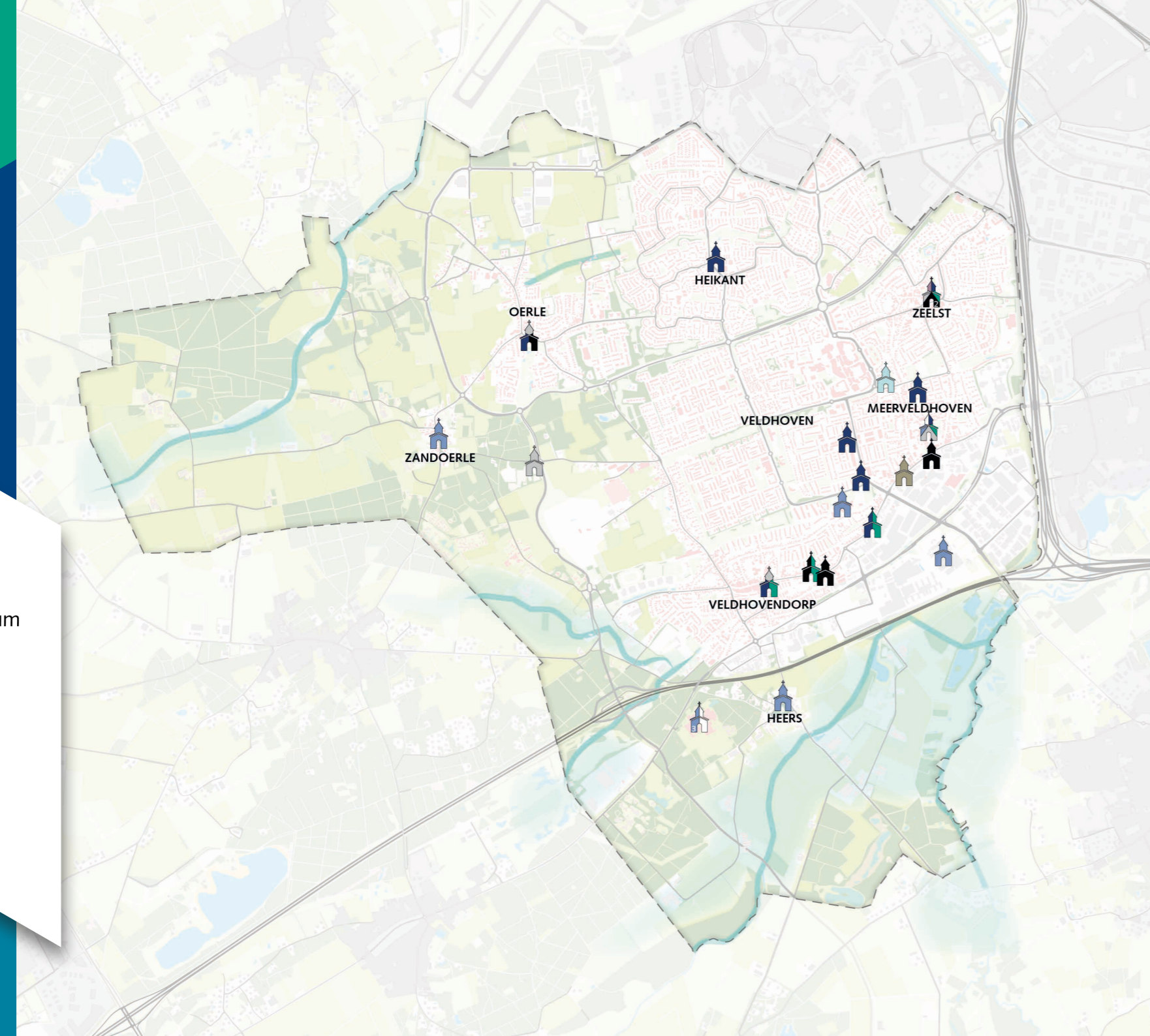

Kerkenvisie Veldhoven

Waardering en transformatie
van religieus erfgoed

Inhoudsopgave

LEGENDA

- Kerk
- Koninkrijkzaal
- Pastorie
- Dawah-centrum
- Kapel
- Straatwerk
- Klooster
- Beeld
- Begraafplaats

Voorwoord 5

1 Inleiding 6

- 1.1 Situatie 6
- 1.2 Petite 6
- 1.3 Wat is een kerkvisie? 7
- 1.4 Leeswijzer 7

2 Proces kerkvisie Veldhoven 8

- 2.1 Opdracht en werkgroep 8
- 2.2 Inventarisaties 8
- 2.3 Overleg met de samenleving 8
- 2.4 Gemeente neemt de regie 8

3 Visie gemeente Veldhoven 11

- 3.1 Ambitie 11
- 3.2 Uitgangspunten 11
- 3.3 Relevant beleid 12

4 Visie kerkeigenaren 15

5 Beschrijving religieus erfgoed in Veldhoven 16

- 5.1 Kerkgebouwen 16
- 5.2 Kerkenpaspoorten 16
- 5.3 Religieus erfgoed 17
- 5.4 Inventaris (roerende zaken) 17
- 5.5 Religieus immaterieel erfgoed 17

6 Van beschrijven naar waarde bepalen 18

- 6.1 waarderingsmethodiek 18
- 6.2 Vier waarderingsaspecten 19

7 Transformatie van huidig naar toekomstig gebruik 21

- 7.1 Beleidslijn voor transformaties van kerkgebouwen in Veldhoven 21
- 7.2 Uitgangspunten 21
- 7.3 Het transformatieproces 22
- 7.4 Aandachtspunten bij het transformatieproces 24

8 Vervolg en afspraken 25

- 8.1 Verantwoordelijkheid gemeente in de kerkvisie 25
- 8.2 Nieuwbouw 26

Bijlage 1 Inventarisatielijst huidige religieus erfgoed 28

Bijlage 2 Inventarisatielijst verdwenen religieus erfgoed 33

Voorwoord

Religieuze gebouwen en de betekenis die zij hebben geven onze gemeente karakter en identiteit. Daaraan hechten wij grote waarde. Het zijn gebouwen die het stadsgezicht bepalen, de geschiedenis en verhalen van Veldhoven vertellen. Dit religieus erfgoed willen we dan ook graag in stand houden en bewaren voor de toekomst. Ik zie het daarom als een verantwoordelijkheid van de gemeente om een visie te hebben op de toekomstige rol en betekenis van de monumentale kerkgebouwen in onze gemeente.

Veldhoven telt in totaal 11 gebouwde gebedshuizen. Vier daarvan zijn monumentale kerkgebouwen, beschermde rijksmonumenten van grote (cultuur)historische waarde. Deze monumentale kerken worden beschouwd als religieus erfgoed van de hele Veldhovense gemeenschap. Want een religieus gebouw hoeft niet alleen een plek voor de religieuze gemeenschap te zijn.

De groei van Veldhoven brengt een verscheidenheid aan culturen met zich mee die de samenleving beïnvloeden en verrijken. Zo'n groei is voor Veldhoven historisch uniek en zorgt voor grote uitdagingen, bijvoorbeeld op de

woningmarkt. De komende jaren moet er veel worden gebouwd, ook de hoogte in. En dan is het belangrijk om af te wegen welke plek het kerkgebouw daarin inneemt. Blijft de kerk het middelpunt van het centrum of accepteren we dat er nieuwbouw en hoogbouw mogelijk is rond de kerk? En welke plek krijgt het kerkgebouw in de nieuwe samenleving, in het borgen van de cultuur, historie en beeldkwaliteit? Dat zijn vragen die de kern vormen van deze visie.

Deze kerkvisie is, mede op initiatief van de gemeenteraad, opgesteld. We hebben als gemeente gedurende twee jaar intensief en constructief samengewerkt met de initiatiefnemers van de petitie (KBO en Erfgoedhuis), de klankbordgroep en met andere belanghebbenden. Deze visie is het resultaat van onze gezamenlijke zoektocht naar een duurzaam toekomstperspectief voor het Veldhovense religieus erfgoed. We hebben er voor gekozen om geen gedetailleerde toekomstscenario's te ontwerpen voor elk kerkgebouw, maar om een visie op hoofdlijnen te maken met ontwikkelkaders en procesafspraken. Die volgen we bij toekomstige ontwikkelingen van de individuele kerkgebouwen, zowel de

monumentale als de overige kerkgebouwen. De kerkvisie is onderdeel van de gemeentelijke omgevingsvisie en biedt kaders voor het handelen van de gemeente.

De dialoog tussen gemeente en kerken is betrekkelijk nieuw, ook in Veldhoven. Wij hebben deze dialoog gevoerd op basis van wederzijds vertrouwen, in alle openheid en met respect voor elkaars belangen, posities en standpunten. We hebben als gemeente en eigenaren afgesproken om met elkaar in gesprek te blijven gaan over actuele onderwerpen.

Ik ben trots op het resultaat en bedank graag alle betrokkenen en de leden van de werkgroep in het bijzonder voor hun bijdrage aan de dialoog en de kerkvisie. Ten slotte wil ik hier de wens en verwachting uitspreken dat we ook in de toekomst elkaar weten te vinden, met elkaar in gesprek blijven en zo het beste zoeken voor de religieuze gebouwen in Veldhoven.

Jeroen Rooijackers
wethouder kunst en cultuur

1. Inleiding

1.1 Situatie

Steeds minder kerkeigenaren in Nederland kunnen de lasten van hun gebouwen nog opbrengen. Om leegstand en verval te voorkomen zoeken ze naar mogelijkheden om inkomsten te genereren of zelfs om hun gebouw te verkopen. In dit kader heeft het Rijk de gemeentebesturen gevraagd een visie te ontwikkelen op de toekomst van kerkgebouwen in hun gemeente. Het Rijk heeft € 9,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het opstellen van kerkvisies, met als doel het waardevolle religieus erfgoed niet onnodig verloren te laten gaan. Leegstand, verval en sloop moeten als het even kan worden voorkomen. De gemeenten hebben daarbij de regierol.

1.2 Petitie

In 2013 zijn de bestaande Rooms Katholieke geloofsgemeenschappen binnen de gemeente Veldhoven gefuseerd tot één parochie: de parochie Christus Koning. Hoofdkerk van de nieuwe parochie werd de Christus Koningkerk (Sint Lambertuskerk) in Meerveldhoven. Vanaf 2016 is de Christus Koningparochie op zoek gegaan naar nieuwe activiteiten voor de kerkgebouwen in d'Ekker, Heikant, Zeelst en Oerle. Na besprekingen over verkoop werd door het parochiebestuur besloten dat het verhuren van de gebouwen meer zekerheid

tot langjarige inkomsten ten behoeve van de parochie en het onderhoud van de overige kerken zou leiden. Daarop werden in 2016 vier kerkgebouwen door het parochiebestuur te huur aangeboden. In 2017 is er voor de kerken in d'Ekker en Heikant een huurder gevonden. In 2020 heeft het parochiebestuur besloten om de kerken uit Oerle en Zeelst op Funda te plaatsen. (NB Intussen zijn ook deze kerken verhuurd.) De plaatsing op Funda leidde tot onrust in (een deel van) de Veldhovense gemeenschap. Met name de sociale betekenis van de kerken en de gedachte dat de kerkgangers de gebouwen hadden gefinancierd waren belangrijke aandachtspunten voor de gemeenschap. De drie heemkundeverenigingen (nu verenigd in Erfgoedhuis Veldhoven) en de KBO-afdelingen (Katholieke Bond van Ouderen) binnen Veldhoven vinden dat kerkgebouwen gemeenschappelijk erfgoed zijn. Vanuit die gedachte organiseerden zij in 2020 een petitie onder de bevolking onder de titel 'Bescherm ONS kerkelijk erfgoed'. 1400 Personen ondertekenden de petitie. Op 16 februari 2021 werd de petitie aangeboden aan de burgemeester. In de petitie werd gevraagd om een kerkvisie op te stellen. Daar heeft de gemeente gehoor aan gegeven.

1.3 Wat is een kerkvisie?

Een kerkvisie is een strategische visie op de toekomstige rol en betekenis van kerkgebouwen binnen de gemeente. Een kerkvisie is gericht op het behoud van waardevol geachte kerkgebouwen en het bieden van perspectief bij toekomstige verandering van gebruik, verandering van eigenaar of bij bouwkundige aanpassingen. Door inzicht in de problematiek die rond kerkgebouwen kan ontstaan, kan een gemeente vanuit gedeelde waarden en belangen afspraken maken met de kerkeigenaren. In de kerkvisie zijn dan ook inhoudelijke en procesmatige afspraken opgenomen over hoe te handelen als een transformatie (veranderingsproces) noodzakelijk blijkt. Het initiatief om zo'n veranderingsproces te starten ligt altijd bij de kerkeigenaar. De kerkvisie omvat in principe alle kerkgebouwen binnen de gemeentegrens die oorspronkelijk zijn gebouwd als gebedshuis en nu nog steeds een religieuze functie vervullen als kerk, moskee of Koninkrijkszaal.

1.4 Leeswijzer

De kerkvisie start met een beschrijving van het proces en de manier waarop we met elkaar hebben gewerkt. Vervolgens kijken we naar de visie van de gemeente en van kerkeigenaren. Daarna beschrijven we het religieus erfgoed in Veldhoven. Vervolgens geven we een waarderingsmethodiek aan en bespreken een stappenplan voor het transformatieproces. We sluiten af met afspraken tussen gemeente en kerkeigenaren.

2. Proces kerkenvisie Veldhoven

2.1 Opdracht en werkgroep

De gemeente hecht veel waarde aan het behoud van het religieus erfgoed voor Veldhoven. De waardering richt zich met name op het cultuurhistorische, sociale en beeldbepalende belang. Naar aanleiding van de petitie heeft de gemeente een werkgroep kerkenvisie ingesteld en opdracht verleend aan Monumentenhuis Brabant voor het opstellen van een kerkenvisie.

In de werkgroep zaten vertegenwoordigers van de KBO (mede-indiener petitie, belang behoud), Erfgoedhuis Veldhoven (mede-indiener petitie en inbreng lokale cultuur-historische kennis), museum 't Oude Slot (kennis inventarissen) en de beleidsadviseur erfgoed. De gemeente heeft de regierol op zich genomen, zoals ook is geadviseerd in het beleid van het Rijk. De kerkeigenaren waren niet rechtstreeks in de werkgroep vertegenwoordigd. Monumentenhuis Brabant is parallel aan de werkgroep continu met hen in gesprek geweest, zodat zij in hun rol van eigenaar de voortgang van de kerkenvisie konden volgen.

2.2 Inventarisaties

Monumentenhuis Brabant en leden van de werkgroep hebben inventarisaties gedaan en overzichten gemaakt. Concreet zijn er kerkenpaspoorten en overzichten van aanwezig- en verdwenen religieus erfgoed en van inventarissen opgesteld. De overzichten zijn opgenomen in de bijlagen.

2.3 Overleg met de samenleving (participatie)

Met de participatie rondom het opstellen van de kerkenvisie willen we dat het gesprek op gang komt over de toekomstmogelijkheden van kerkgebouwen en religieus erfgoed. Hiermee willen we bijdragen aan begrip voor de verschillen in standpunten en gevoel en zo toekomstige discussies over ontwikkelingen van een gedragen kader voorzien. We hebben gekozen voor consulterende gesprekken met de kerkeigenaren, erfgoedvereniging en erfgoedstichting en museum, en voor brede informatiebijeenkomsten voor belangstellenden. Monumentenhuis Brabant heeft daarvoor met alle kerkeigenaren verdiepende gesprekken gevoerd en twee openbare informatiebijeenkomsten georganiseerd: een startbijeenkomst op 22 september 2022 en een brede inwonersbijeenkomst op 13 april 2023.

De participatieruimte voor de kerkenvisie was gering, omdat immers de kerkeigenaren over hun eigen gebouwen gaan. De impact in de samenleving van eventuele keuzes hebben we onderkend. De visie geeft een methodiek om over gebruik en herbestemming in gesprek te gaan. Daarom is gekozen voor een aanpak om intensieve gesprekken te voeren met de sleutelfiguren (eigenaren: de beslissers) en kennishouders (erfgoed: de beïnvloeders), en om de brede groep gebruikers (kerkgangers, omwonenden, geïnteresseerden, zoals ondernemers) te informeren.

2.3.1 Inzichten

- ◆ Bij een deel van de gemeenschap ligt het toekomstig gebruik van kerkgebouwen gevoelig. Men zou bij keuzes hierover nadrukkelijk betrokken willen worden door de eigenaar (kerkbestuur).
- ◆ De meeste beleving bij het overgrote deel van de gemeenschap zit bij de visuele buitenzijde van het gebouw, minder bij het gebruik.
- ◆ De eigenaar van het gebouw gaat over de toekomst van het gebouw.
- ◆ De verwachting bij een deel van de gemeenschap was dat er in de kerkenvisie keuzes gemaakt zouden worden over het toekomstig gebruik en dat de gemeenschap hierin een sturende rol zouden kunnen hebben.

2.3.2. Gedeelde waarden

De rode draad in de bijeenkomsten en de gesprekken was dat er gedeelde waarden zijn als het gaat om de (monumentale) kerkgebouwen. Iedereen vindt dat sloop van de monumentale gebouwen voorkomen moet worden.

En daarnaast is men het eens over:

- ◆ de verbinding met de (sociale) historie van Veldhoven;
- ◆ een plaats voor ontmoeting;
- ◆ het religieuze karakter van het gebouw;
- ◆ het beeldbepalende karakter van het gebouw.

Gemeente en kerkeigenaren maken afspraken

Vervolgens heeft de gemeente de kerkenvisie uitgewerkt met een waarderingmethodiek. De uitvoering van de visie is een verantwoordelijkheid van zowel kerkeigenaren als gemeente. Hierover worden afspraken gemaakt. Participatie en onderlinge dialoog blijven onderwerp van gesprek, met in achtneming van ieders verantwoordelijkheid.

3. Visie gemeente Veldhoven

3.1 Ambitie

De kerkgebouwen waren van origine belangrijke plaatsen voor samenkomst en ontmoeting, plaatsen voor diverse culturele uitingen en religieuze beleving (vieringen, maar ook plekken van stilte, bezinning en zingeving). De kerken zijn belangrijk cultureel erfgoed vanwege hun historie, architectuur en interieur. Om die meervoudige rol en betekenis te behouden, is het belangrijk dat gemeente en kerkeigenaren in gesprek blijven over ontwikkelingen. Tegen deze achtergrond willen gemeente en kerkeigenaren kijken naar de toekomstperspectieven van de kerkgebouwen.

3.2 Uitgangspunten

De gemeente erkent de maatschappelijke waarde voor de samenleving

De maatschappelijke waarde werd vooral duidelijk in de petitie die is overhandigd aan de burgemeester. Maar bleek ook uit de gesprekken tijdens de bijeenkomsten. Mensen delen verhalen en een geschiedenis. De oorspronkelijke kerkdorpen waaruit Veldhoven is ontstaan ontlent identiteit en herkenbaarheid aan het gebouw. Dit zorgt voor samenhang. Daarom zal een wijziging in gebruik of bestemming altijd als een verzoek met hoge impact gezien moeten

worden. Dit betekent dat we een omgevingsdialog vragen volgens de participatiekaders.

De gemeente erkent de stedenbouwkundige betekenis van religieus erfgoed

Een kerktoeren is van verre te zien en herkenbaar, en is in veel gevallen het hoogste punt van het dorp. Daarnaast zijn ze bepalend in het dorpsgezicht en benadrukken ze meestal waar de voorzieningen gecentreerd zijn. Met deze kwaliteit wil de gemeente in de historische dorpskernen rekening houden. Beeldkwaliteit en ruimtelijke ambities kunnen hier sturing aan geven. Het is aan te bevelen om de bouw- en cultuurhistorische waarden van het religieuze erfgoed door een onafhankelijke deskundige te laten onderzoeken.

Rijksmonumentale kerkgebouwen behouden

Wat betreft de rijksmonumentale kerkgebouwen heeft de gemeente op basis van het Besluit activiteiten leefomgeving (voorheen Erfgoedwet) een rol als hoeder van erfgoed. De gemeente wil vanwege de waarde en betekenis van monumentale kerkgebouwen sloop voorkomen.

Kerkeigenaar bepaalt de activiteit/functie binnen de ruimtelijke kaders

De kerkeigenaar is de juridisch eigenaar van de kerk en gaat dus over het gebruik van (leegkomende, overcomplete) kerkgebouwen. De gemeente kan het gesprek aangaan met het kerkbestuur, maar kan niets afdwingen. Met betrekking tot de herbestemming van leegkomende kerkgebouwen heeft de gemeente de taak van vergunningverlener, waarbij wordt getoetst aan het geldende bestemmingsplan (vanaf 1 januari 2024: het omgevingsplan). Niet alle eigendommen kunnen functioneel worden ingezet voor herbestemming en hergebruik. Zoals een kerkhof.

Erfgoed integraal benaderen en opnemen in andere beleidsterreinen

Erfgoed heeft ook betekenis voor andere beleidsterreinen, bijvoorbeeld toerisme, cultuur, historie, archeologie. Om zogenaamde kruisbestuiving naar ander beleid te kunnen maken, is gekeken welk beleid relevant is of kan zijn voor erfgoed.

3.3 Relevant beleid

Met de kerkvisie willen we niet een op zichzelf staand nieuw beleidsveld ontwikkelen maar juist zorgen dat de rol en betekenis van de (monumentale) kerken worden meegenomen bij de toekomstige (beleids-)ontwikkelingen in Veldhoven. Daarom hebben we gezocht naar verbinding van de kerkvisie met bestaande visies en beleid. De belangrijkste beleidsplannen waarmee de kerkvisie een relatie heeft, zijn:

◆ Omgevingswet

In de Omgevingsvisie Veldhoven 2022 wordt in de karakterisering en opgave van de dorpskernen en -gehuchten (hoofdstuk 4.1) de kerk beschreven als overkoepelend oriëntatiepunt. In het Omgevingsplan (vanaf 1 januari 2024) worden regels opgenomen over activiteiten en gebieden. Er kunnen ensembles worden aangewezen, waarin monumentale objecten (zoals kerk en pastorie) en structuren (kerkplein, begraafplaats) in samenhang als cultuurhistorisch waardevol worden benoemd. Dat versterkt de monumentale kwaliteiten en de identiteit van de kerkdorpen in Veldhoven.

◆ Ambitiedocument 'Samen voor ruimtelijke kwaliteit' (2019)

Het ambitiedocument zet onder andere in op blijvend herkenbare dorpsstructuren op bebouwing met historische kenmerken, zodat dorpskernen en linten duidelijk herkenbaar blijven. Erfgoedverordening gemeente Veldhoven (geldend vanaf 1-1-2024)

In de Erfgoedverordening is de aanwijzing van gemeentelijke monumenten geregeld. Deze Erfgoedverordening is pas geactualiseerd ten behoeve van de Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking is getreden.

◆ Erfgoedbeleid

Dit beleid biedt kansen om cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren te beschermen, en om het gebruik te verbreden. Daarvoor moet de kennis van de cultuurhistorische kwaliteiten binnen de gemeente voldoende aanwezig zijn. Het erfgoedbeleid wordt in 2024-2025 geactualiseerd. Hierin worden de uitgangspunten van de kerkvisie meegenomen en verder uitgewerkt.

◆ Nota 'Toerisme en recreatie'

In deze nota is niet ingegaan op de betekenis van monumenten, de kracht van het eigen dorp, en erfgoedrecreatie. Er is weinig oog voor de lokale identiteit en (omgevings)kwaliteit van Veldhoven zelf met inbegrip van alle kerkdorpen.

◆ Nota 'Cultuur verbindt Veldhoven'

In deze visie staan drie ambities centraal:

1. Cultuur leeft bij iedereen;
2. Cultuur draagt bij aan maatschappelijke deelname;
3. Ruimte voor innovatie en experiment.
Eén van de uitvoeringsrichtingen is het meer zichtbaar maken van erfgoed en er trots op zijn.

Deze lijst is niet uitputtend. Onder andere de **Visie op Veldhoven** is relevant, omdat daar gesproken wordt over behoud van het dorps karakter. En de Woon(zorg)visie bevat uitgangspunten die relevant kunnen zijn.

4. Visie kerkeigenaren

Alle kerkeigenaren zijn gevraagd om hun visie te geven op de vier uitgangspunten. Hieronder zijn de ingediende reacties van de kerkeigenaren opgenomen.

Parochie Christus Koning

Het parochiebestuur Christus Koning heeft zes kerkgebouwen in eigendom, waarvan vier de status van rijksmonument hebben en één van gemeentelijk monument (alleen de kerktoren). De Christus Koningkerk is en blijft de parochiekerk, bestemd voor alle kerkelijke vieringen. Bestuur en bisdom hebben de volgende uitgangspunten bij hun beleid: 'De parochie Christus Koning onderschrijft de maatschappelijke waarde en stedenbouwkundige betekenis van het religieuze erfgoed. Dientengevolge zal het parochiebestuur er zorg voor dragen dat de kerkgebouwen behorend bij de parochie een waardige herbesteding krijgen en dat het noodzakelijke onderhoud gedaan zal worden.'

Protestantse Gemeente Veldhoven

Het kerkbestuur van de Protestantse Gemeente Veldhoven is eigenaar van één kerkgebouw: de Immanuëlkerk. De Protestantse Gemeente Veldhoven is aangesloten bij de PKN. Het kerkgebouw is in goede staat. De hoge energiekosten worden als een knelpunt ervaren. De kerkenraad ziet de Immanuelkerk vooral als een ontmoetingsplaats voor zingeving. In het gebouw kunnen ontmoetingen plaatsvinden van de leden, maar ook van anderen. In een tijd met een teruglopend ledental is samenwerking en delen van het gebouw met anderen de koers. Voorbeelden zijn plaats bieden voor de vredesvlam en de Koreaanse kerk.

Christengemeenschap

De Christengemeenschap is eigenaar van de Michaëlkerk. Multifunctioneel gebruik van de kerk is niet mogelijk door het eigen gebruik van de kerk. Om de hoge energiekosten te drukken, wil de gemeenschap met andere partijen kijken naar mogelijkheden.

Jehova's Getuigen

Jehova's Getuigen komen bijeen in de Koninkrijkszaal, zoals ze hun plaats van aanbidding noemen. Herbesteding of deelgebruik zijn niet aan de orde, vanwege het uitsluitend religieus gebruik ervan, de goede staat van het gebouw en stabiele bezoekersaantallen. Ze onderhouden het gebouw met eigen vrijwilligers en worden daarin landelijk begeleid. Hoewel ze vooral vanwege hun evangelisatiewerk in de Veldhovense maatschappij bekend staan, zal het gebouw op zich geen bijzondere cultuur-historische, stedenbouwkundige of architectonische waarde voor de woonplaats hebben.

5. Beschrijving religieus erfgoed in Veldhoven

5.1 Kerkgebouwen

Kerkgebouwen zijn vanouds het middelpunt van een dorp, dit zowel letterlijk als figuurlijk. Het sociaal-maatschappelijk dorpsleven was in belangrijke mate daaromheen georganiseerd. De kerk zorgde voor sociale cohesie. Allerlei maatschappelijke verbanden kwamen er samen. Het dorpsgevoel kwam er tot uiting. Het dorp en haar bevolking ontleent er voor een groot deel zijn (historische) 'identiteit' aan. Het is belangrijk om zo'n plek te koesteren en te behouden. Dat begint met kennis van en het op waarde kunnen schatten van deze monumentale kerkgebouwen. Wij geven een beknopte historische schets van de kerkgebouwen .

5.2 Kerkenpaspoorten

Veldhoven heeft tien kerkgebouwen die oorspronkelijk als kerk gebouwd zijn, waarvan er vier rijksmonument zijn:

- ◆ Sint-Willibrorduskerk: 1873. Blaarthemseweg 13, rijksmonument sinds 9 mei 1967
- ◆ Sint-Jan de Doperkerk: 1911. Oude Kerkstraat 5, rijksmonument sinds 22 juli 1997
- ◆ Caeciliakerk: 1913, Dorpstraat 18. Rijksmonument sinds 22 juli 1997
- ◆ Christus Koning kerk (voorheen Sint Lambertuskerk): 1952 (1888). Kapelstraat-Zuid 20, rijksmonument sinds 9 mei 1967
- ◆ Michaëlkerk: 1912. Dorpstraat 122
- ◆ Ichthuskerk: 1960, Ariespad 5
- ◆ Immanuëlkerk: 1960. Teullandstraat 1
- ◆ Jozef Werkmankerk: 1962. Burgemeester van Hoofflaan 151
- ◆ Koninkrijkszaal: 1982. Provincialeweg 28
- ◆ Sint Maartenkerk: 1990. Heibocht 10

Van deze tien kerkgebouwen is een 'kerkenpaspoort' opgesteld. Hierin staat alle relevante informatie per object inzichtelijk bij elkaar. Elk paspoort biedt inzicht in o.a. de eigendomssituatie, ruimtelijke situering, monumentale status, eventuele archeologische waarden, eventueel aanwezige onderzoeksrapporten (bijvoorbeeld rapport Monumentenwacht) e.d. Zo is een kerkenpaspoort een praktische onderlegger bij een toekomstig herbestedings- of verbouwplan van een kerkgebouw.

5.3 Religieus erfgoed

Religieus erfgoed is meer dan alleen de kerkgebouwen. Het gaat ook om kloosters, kapellen, pastorieën, kerkhoven en monumentale graven, H. Hartbeelden en wegkruizen. Voor deze kerkensie zijn al deze aanwezige én verdwenen onderdelen geïnventariseerd (bijlagen). Deze inventarisaties zijn input voor het gemeentelijk erfgoedbeleid en het omgevingsplan. Hierdoor kunnen we het erfgoed beter beoordelen, borgen en beschermen.

5.4 Inventaris (roerende zaken)

Bij erfgoed gaat het niet alleen om de gebouwde objecten. Er is ook een roerend erfgoed in de vorm van inventaris. Aan de hand van lijsten van het parochiebestuur heeft Monumentenhuis Brabant de bijzondere roerende kerkelijke goederen binnen de parochie Christus Koning geïnventariseerd. Zeker als kerkgebouwen een andere gebruiksfunctie krijgen is het van belang om de waardevolle elementen zorgvuldig te bewaren. Museum 't Oude Slot kan hier een rol in spelen.

5.5 Religieus immaterieel erfgoed

Een bijzondere categorie is het religieus immaterieel erfgoed. Ook hier schuilen verhalen achter. In Veldhoven moet dan bijvoorbeeld gedacht worden aan de Sint-Janstros. Een oude traditie is het wijden van de Sint-Janstros op 24 juni, ter bescherming van het huis tegen ziekte, onweer en ander onheil. Het hele jaar blijft de tros bij de deur hangen en mag pas worden vervangen op 24 juni. Ook de gildetraditie kan geschaard worden onder het immaterieel erfgoed.

6. Visie gemeente Veldhoven

Van beschrijven naar waarde bepalen

Beschrijven is één, waarderen een tweede. Gemeente Veldhoven bekijkt de waarde van de kerkgebouwen in de gemeente vanuit meerdere kanten/belangen.

6.1 Waarderingsmethodiek

We waarderen aan de hand van de waarderingscriteria voor kerken van Herman Wesselink ('Een sterke toren in het midden der stad', H.E. Wesselink, proefschrift VU Amsterdam, juni 2018). Deze methodiek:

- ♦ benoemt de waarden zo objectief mogelijk;
- ♦ geeft inzicht in de verschillende soorten waarden en de waardering van een kerkgebouw in verhouding tot andere kerkgebouwen;
- ♦ geeft inzicht in de afwegingen die worden gemaakt.

6.2 Vier waarderingsaspecten

Wesselink onderscheidt vier waarderingscriteria: cultuurhistorische, stedenbouwkundige, architectonische en de interieuraspecten. Ieder waarderingscriterium bevat drie deelaspecten.

1. Cultuurhistorische aspecten

1a Bouwhistorie

De mate waarin de bouwhistorie van het gebouw van waarde is. Het gaat hier vooral om de ouderdom van een gebouw in relatie tot de historische gelaagdheid ervan.

1b Sociaal cultureel

De mate waarin het kerkgebouw sociaal cultureel van belang is. De mate waarin er een bijzondere herinneringswaarde (verhaal) verbonden is aan het gebouw. En de mate waarin dit gebouw in sociaal-cultureel opzicht kenmerkend is voor de stad.

1c Religieus

De mate waarin de architectuur van het gebouw kenmerkend is voor de religie waarvoor het gebouwd is of de mate van uniciteit van deze religie. En de mate waarin deze religie kenmerkend is voor Veldhoven.

2. Stedenbouwkundige aspecten

2a Kavel/ensemble

De aanwezigheid van en de mate waarin hoofd- en bijgebouwen een ensemble vormen.

2b Buurt

De mate van samenhang tussen het gebouw en de buurt waarin het in ligt. Zijn buurt en gebouw als geheel ontworpen en uit dezelfde periode of niet? Is de ligging beeldbepalend op buurtniveau?

2c Wijk/stadsdeel

De mate waarin de situering beeldbepalend is en het kerkgebouw een oriëntatiepunt of landmark vormt in de wijk. Dit is dus op grotere schaal dan een buurt.

3. Architectonische aspecten

3a Bouwstijl

De mate waarin het gebouw van betekenis en waarde is voor de geschiedenis van de architectuur, in hoeverre is het een uniek gebouw, en de mate van gaafheid en zeldzaamheid van het exterieur. Hierbij speelt onder andere de mate waarin de architectonische stijl van een object herleidbaar is tot, of een goed voorbeeld is van, lokaal of regionaal bekende architectuur of een architectuurstroming.

3b Gebouwtype

De mate waarin de typologie (bijvoorbeeld zaalkerk of 3-beukige hallenkerk) van het gebouw uniek en/of gaaf is. Als de bouwtypologie kenmerkend is voor de religie waarvoor het gebouw ontworpen is dan is dat extra gewaardeerd.

3c Constructie/detail/materiaal

De mate waarin sprake is van een bijzondere bouw- of constructietechniek of materiaalgebruik. Ook wordt hierbij in aanmerking genomen of er bij het object sprake is van een complex ontwerp en/of versierende details dan wel kunstwerken aan de buitenzijde van het gebouw, zoals beelden.

4. Interieur aspecten

4a Beleving ruimte

De beleving van de ruimte wordt gewaardeerd aan de hand van de sacraliteit van de religieuze ruimte die zich o.a. uit in een bijzondere lichtval, kleur of akoestiek of hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het interieur. Hierbij speelt ook een rol of deze nog gaaf is dan wel verstoord door latere toevoegingen, aanpassingen of afwerkingen.

4b Inventaris

De mate waarin inventaris zoals de aanwezigheid van kerkbanken, orgel, preekstoel en andere kunstobjecten van waarde is. Tevens is gekeken of deze inventaris uit de bouwtijd stamt, dan wel later is toegevoegd. Ook hier speelt weer de uniciteit en gaafheid, samen met het innovatieve of pionierskarakter een belangrijke rol in de mate waarin de inventaris gewaardeerd wordt.

4c Ensemble

De mate van samenhang tussen de inventaris, (de beleving van) het interieur en de ruimte en de architectonische verschijningsvorm van het interieur. En de mate waarin dit kenmerkend is voor de religie waar het gebouw voor ontworpen is.

7. Transformatie van huidig naar toekomstig gebruik

7.1 Beleidslijn voor transformaties van kerkgebouwen in Veldhoven

De beschrijving en waardering van kerkgebouwen (of andere religieuze objecten) helpt bij het gesprek over transformatie. Om een kerkgebouw te kunnen behouden voor de toekomst zijn transformaties soms onvermijdelijk.

Transformaties kunnen bestaan uit wijzigingen in gebruik, wijzigingen in de eigendoms- en beheersstructuur en wijzigingen aan, in of bij het gebouw.

Transformaties zijn niet uniek in de geschiedenis: ook in het verleden hebben veel kerkgebouwen transformaties ondergaan om het gebouw te behouden of om het aan te passen aan eigentijdse gebruikswensen. In deze kerkvisie bepalen we niet voor elk gebouw afzonderlijk een specifiek pad naar de toekomst. We schetsen een algemene beleidslijn die we bij transformaties willen volgen. Met de grondgedachte dat de waarden alleen 'levend' kunnen blijven door aanpassingen te (blijven) doen.

7.2 Uitgangspunten

We hanteren de volgende algemene uitgangspunten voor het transformatieproces:

- ◆ De monumentale kerkgebouwen blijven als gebouw behouden, zo mogelijk met een religieuze functie, aangevuld met ander toegestaan gebruik.
- ◆ Bij voorkeur blijven de gebouwen publiek toegankelijk: bij eventuele herbestemming heeft een herbestemming met een publieke functie de voorkeur boven een herbestemming met een private functie.
- ◆ Ook na herbestemming moet het (cultuurhistorische) verhaal van de kerk verteld en beleefd kunnen worden.
- ◆ Er wordt gezocht naar oplossingen met een open blik en bredere scope dan alleen het gebouw zelf.
- ◆ Er wordt gezocht naar combinaties van functies in plaats van alleen naar eendimensionale oplossingen, afhankelijk van de uitgangspunten van de kerkgemeenschap.
- ◆ Er wordt gekeken naar haalbaarheid.
- ◆ Er wordt gekeken naar betaalbaarheid.
- ◆ Passend bij het omgevingsplan.

7.3 Het transformatieproces

Transformaties van kerkgebouwen in Veldhoven pakken we als volgt op:

Stap 1: Initiatief bij de kerkeigenaar

De kerkeigenaar meldt aan de gemeente dat hij voorziet dat het huidige religieus gebruik van het gebouw op (korte) termijn zal worden beëindigd, bijvoorbeeld omdat de lasten te hoog worden. De kerkeigenaar neemt daarmee het initiatief om te komen tot een transformatie van het gebouw. De gemeente zal nooit eigenstandig een initiatief tot transformatie nemen. Dit is ook niet mogelijk omdat de gemeente geen kerkeigenaar is.

Stap 2: Toekomstscenario's onderzoeken

Kerkeigenaar en gemeente onderzoeken gezamenlijk de mogelijke toekomstscenario's voor transformatie van het gebouw. Daarvoor zijn de volgende stappen 3 en 4 nodig.

Stap 3: Opstellen van een gedetailleerde waardebeoordeling

We beginnen met het opstellen van een gedetailleerde waardebeoordeling van gebouw, interieur, inventaris en de locatie, volgens methodiek Hesseling uit hoofdstuk 6. Kerkeigenaar en gemeente komen samen overeen welke waarden een kerkgebouw vertegenwoordigt en wat dat betekent voor de transformatie. Er wordt nagegaan of in het verleden verloren gegane waarden of historische

verbanden nog zichtbaar kunnen worden gemaakt, of dat er aan kan worden gerefereerd, of dat ze nog kunnen worden teruggebracht.

Stap 4: De transformatieladder: van huidig gebruik naar toekomstig gebruik

De transformatie van een kerkgebouw vraagt om zorgvuldige en gefundeerde afwegingen. Daarvoor wordt gewerkt met de transformatieladder. Op deze ladder kunnen zes stappen van steeds verdergaande vormen van transformatie worden gezet. Het onderzoek naar een nieuwe toekomst voor kerkgebouwen begint altijd bij stap 1. Pas als die stap niet leidt tot bevredigende oplossingen of niet van toepassing is komt stap 2 in beeld, en zo verder.

Stap 1: Voortgaand religieus gebruik als hoofdfunctie

De kerkeigenaar heeft aangegeven dat naast het religieus hoofdgebruik ook in meer of mindere mate nevengebruik nodig is. Hiervoor zijn soms wel (bouwkundige) aanpassingen nodig.

Stap 2: Meervoudig gebruik

Naast het religieus gebruik vindt er ook medegebruik door anderen plaats. Voorbeelden zijn culturele activiteiten zoals concerten, exposities, evenementen. Door het gebouw meervoudig te gebruiken komt het gebouw meer midden in de samenleving te staan en krijgt het een sterkere en bredere maatschappelijke betekenis. Soms zijn daarvoor aanpassingen aan het gebouw noodzakelijk.

Stap 3: Gebruik met publiek toegankelijke functie

Als meervoudig gebruik niet mogelijk is of onvoldoende oplossing biedt, óf als de religieuze functie toch zal verdwijnen, is een verdere stap richting herbestemming nodig. Bij de monumentale kerken zal in eerste instantie moeten worden gezocht naar herbestemming met één of meer functies waarbij het gebouw publiek toegankelijk blijft. Om een gebouw (deels) publiek toegankelijk te houden, ligt een transformatie naar een culturele of sociaal-maatschappelijke functie het meest voor de hand. Daarnaast kunnen functies met een publiek toegankelijke foyer ook worden toegepast. In sommige gevallen kan een combinatie van functies met een verschillend karakter noodzakelijk zijn. Hiervoor kunnen aanpassingen aan het gebouw nodig zijn, bijvoorbeeld het toevoegen van volume buiten de oorspronkelijke kerk. Door het kerkgebouw op deze manier te

transformeren blijft het gebouw van betekenis voor de samenleving en blijft het een levendige plek met een verbindend karakter. Voorbeelden: bibliotheek, boekhandel, detailhandel, horeca, concertzaal.

Stap 4: Gebruik met private functie, niet publiek toegankelijk

Als een publieke functie niet haalbaar blijkt, kan er worden gekeken naar private functies. Ook dan zal er moeten worden gezocht naar een mogelijkheid om (een deel van) het kerkgebouw en het verhaal ervan beleefbaar te houden. In dit geval blijft het gebouw slechts in materiële zin visueel aanwezig in het straat- of stedenbouwkundig beeld. Voorbeeld: appartementengebouw.

Stap 5: Tijdelijke functie of leegstand

Als de voorgaande stappen geen haalbare transformatie opleveren, kan het kerkgebouw wellicht een tijdelijke functie krijgen (of tijdelijk leeg staan). Daarmee blijft het gebouw nog behouden, wachtend op een betere toekomst. De ervaring leert dat dit in veel gevallen uiteindelijk alsnog tot een geslaagde transformatie leidt.

Stap 6: Sloop en herontwikkeling

Sloop van het gebouw met herontwikkeling van de locatie betekent dat de aanwezige waarden verloren gaan. Dit is de allerlaatste en onwenselijke stap, en voor de monumentale kerkgebouwen in principe niet aan de orde. In de herontwikkeling moet voldoende referentie zitten naar de waardevolle elementen/details van het voorgaande kerkelijke bouwwerk.

7.4 Aandachtspunten bij het transformatieproces

7.4.1. Specifieke onderbouwing nodig

Bij een transformatie van een kerkgebouw is altijd een specifieke onderbouwing en uitwerking nodig, omdat elk gebouw verschilt in betekenis voor Veldhoven, het sociale en culturele leven. Ook biedt elke locatie zijn eigen (on-)mogelijkheden voor een transformatie. Naast de waardering van het gebouw, zijn van belang:

- ◆ de ligging;
- ◆ de mogelijkheden van religieus, sociaal-maatschappelijk en cultureel gebruik;
- ◆ de financiële situatie van de kerkeigenaar;
- ◆ de mogelijkheden om wijzigingen aan te brengen aan gebouw en interieur;
- ◆ de mogelijkheden op het perceel in relatie tot de openbare ruimte en omliggende bebouwing (omgevingsplan).

7.4.2. Relatie met andere kerkgebouwen en voorzieningen

Bij de mogelijkheden voor een nieuwe toekomst wordt ook gekeken naar de relaties met de andere kerkgebouwen en voorzieningen in Veldhoven. Is hier samenwerking mogelijk of sprake van concurrentie? Dit moet goed worden onderzocht om ook bestaande voorzieningen voldoende ruimte te blijven bieden. De nieuwe toekomstige rol en betekenis kan en zal per kerkgebouw verschillend zijn.

7.4.3. Nieuwbouw

Het bovenstaande betekent ook dat een aanvraag van een geloofsgemeenschap voor het bouwen van een nieuw kerkgebouw een zorgvuldige en onderbouwde afweging vraagt. Gezien het stappenschema van de ladder komen leegstaande of leegkomende kerkgebouwen allereerst in aanmerking om in die ruimtebehoefte te voorzien. Een besluit tot nieuwbouw behoort daarom altijd te worden voorzien van een deugdelijk onderzoek naar mogelijk (her)gebruik van bestaande (kerk)gebouwen.

8. Vervolg en afspraken

8.1 Verantwoordelijkheid gemeente in de kerkvisie

In deze kerkvisie is verwoord hoe gemeente en kerken zich in Veldhoven tot elkaar verhouden. En is een aanpak ontwikkeld hoe te komen tot een toekomstperspectief voor de kerkgebouwen in de gemeente, wanneer er een probleem met het gebouw dreigt.

Veldhoven hecht aan het behoud van de vier monumentale kerkgebouwen voor de gemeente en de gemeenschap. De verantwoordelijkheid die hiermee samenhangt, krijgt op drie manieren invulling, namelijk met de aanvulling van het gemeentelijk beleid met deze kerkvisie, de instelling van een regulier kerkvisie-overleg, en in de gezamenlijke aanpak van gemeente en kerk in een transformatieproces. Vanzelfsprekend heeft de gemeente ook een toetsende rol, op onder anderen het bouwbesluit en erfgoedwaarden.

8.1.1. Het gemeentelijk beleid en de kerkvisie

Tot nog toe komen de kerken niet of nauwelijks voor in de gemeentelijke beleidsplannen.

Naar aanleiding van deze kerkvisie komt hierin verandering:

- ◆ De kerkvisie wordt onderdeel van het op te stellen erfgoedbeleid.
- ◆ De gemeente zal in haar toekomstige beleidsplannen waar van toepassing de link leggen met de kerkvisie om daarmee de rol en betekenis van de kerkgebouwen voor de stad en de gemeenschap beter in haar beleid te verankeren.
- ◆ De gemeente zal op bestuurlijk niveau het contact met de kerken beleggen bij één of meer wethouders.
- ◆ De gemeente zal een ambtelijk aanspreekpunt voor vragen van en over kerken instellen.
- ◆ De gemeente zal in haar communicatie op de website en in de media aandacht geven aan de kerkvisie.
- ◆ De gemeente gaat conform de waarderingsmethodiek in gesprek met kerkeigenaren als er sprake is van een mogelijke transformatie. De kaders (waarderingsaspecten) zijn in deze visie uitgewerkt, en het transformatieproces is aan de hand van de keuzeladder beschreven. Hiermee ligt er specifiek beleid vast. Gemeente en kerkbesturen zullen elkaar regelmatig spreken in het kerkvisie-overleg. Gemeente en kerkeigenaren gaan meer samenwerken op de terreinen waarop ze elkaar kunnen versterken.
- ◆ Gemeente en kerkeneigenaren zullen regelmatig overleggen over actuele onderwerpen die de kerken aangaan.
- ◆ De kerkeigenaar zal de gemeente vroegtijdig informeren als hij problemen van financiering of leegstand van zijn kerkgebouw ziet aankomen.

8.1.2 Samenwerking van gemeente en kerkeigenaren in het transformatieproces voor een individueel kerkgebouw

Binnen de verantwoordelijkheid voor het cultuurhistorisch erfgoed past ook de faciliterende en ondersteunende rol van de gemeente in een transformatieproces wanneer dat voor een individueel kerkgebouw speelt. Met de methodiek van de transformatieladder wordt een zorgvuldig proces gevolgd met als doel te voorkomen dat voor een kerkgebouw wordt besloten tot herbesteding, als er ook oplossingen zijn met religieus gebruik en medegebruik. De gemeente is zich ervan bewust dat het hele proces altijd een zoektocht is naar een goede balans tussen behoud van waarden enerzijds en (financiële) haalbaarheid anderzijds.

Als daadwerkelijk een proces van transformatie wordt ingegaan, geldt het volgende: Kerkeigenaar en gemeente spreken af dat ze bij een transformatie gezamenlijk het stappenplan en de werkwijze in de transformatieladder volgen. Centraal staat de wederzijdse bereidheid om tijdig en gezamenlijk te zoeken naar goede en breed gedragen oplossingen in het geval leegstand dreigt. Belangrijke punten daarin zijn de nauwe samenwerking tussen gemeente en kerkeigenaren, het stappenplan en de werkwijze volgens de transformatieladder, de aandacht voor het behoud van de verschillende waarden van de

kerkgebouwen en de haalbaarheid en betaalbaarheid van mogelijke toekomstperspectieven. De rol van de gemeente is primair faciliterend, ondersteunend en verbindend in de stappen die benoemd zijn in de kerkvisie. De gemeente denkt in die rol mee over wat wenselijk en mogelijk is. De gemeente neemt het transformatieproces niet over van de kerkeigenaar.

8.2 Nieuwbouw

De kerkvisie introduceert een nieuw beleidsuitgangspunt in het gemeentelijk beleid dat voortkomt uit de kerkvisie.

Dit beleidsuitgangspunt speelt bij de aanvraag van een geloofsgemeenschap voor het bouwen van een nieuw kerkgebouw. Dit beleid houdt in dat leegstaande of leegkomende kerkgebouwen allereerst in aanmerking komen om in die ruimtebehoefte te voorzien.

Alvorens een besluit tot nieuwbouw te nemen moet de initiatiefnemer de mogelijkheden van (her)gebruik van bestaande (kerk)gebouwen onderzoeken. De noodzaak van nieuwbouw moet worden aangetoond, wil de gemeente kunnen instemmen met en meewerken aan het initiatief van nieuwbouw.

Gemeente en kerkeigenaren beschouwen deze kerkvisie als een richtinggevend document.

Bijlage 1 Inventarisatielijst huidige religieus erfgoed

1. Meerveldhoven

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Kerk (R.K.)	Christus Koning	Kapelstraat Zuid 20	RM (37043)	1953	B. Clement
Kerk (Gereform.)	Ichthuskerk	Adriaansdreef 6 / Ariespad 5	Niet beschermd, Herbestemd (1990)	1960	R. Tybout
Koninkrijkszaal	Jehova's Getuigen	Provincialeweg 28	Niet beschermd	1982	Onbekend
Straatwerk	Oude Lambertuskerk in straatwerk	Bij Polkestraat	Plaquette aanwezig	2012	
Pastorie	R.K. Pastorie	Kapelstraat Zuid 18	RM (507723)	1902	J. Heijkants
Kapel	Mariakapel	Kapelstraat Zuid 20	RM (37043)	1954	B. Clement
Klooster (zorghuis)	Huize Maria-Oord	Kapelstraat Zuid 17	Herbouw van oud klooster	1930	G. A. Schrakamp
Beeld	Wegkruis	Provincialeweg (tegenover nr. 66)	Niet beschermd	1950	
Begraafplaats	Begraafplaats R.K. H. Lambertus	Kapelstraat Zuid 18	Niet beschermd		

2. Oerle

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Kerk (R.K.)	Sint Jan de Doperkerk	Oude Kerkstraat 5	RM (507725)	1911	W. Van Aalst
Kapel	Onze Lieve Vrouw van het Zand	Zandoerle 17	RM (37050)	1807	Onbekend
Beeld	Heilig Hartbeeld	Oude Kerkstraat 5	Niet beschermd	1921	J. Custers
Begraafplaats	Begraafplaats R.K. St. Jan de Doper	Oude Kerkstraat 5	Niet beschermd		

3. Zeelst

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Kerk (R.K.)	Heilige Willibrorduskerk (met bijzondere klok)	Blaarthemseweg 13	RM 37047 (invent.)	1873	C. Weber
Pastorie	R.K. Pastorie	Blaarthemseweg 16	Herbestemd (2008)	1873	C. Weber
Beeld	Heilig Hartbeeld	Blaarthemseweg 13	Niet beschermd	1926	A. Falise
Beeld	Mariabeeld oude klooster (Zoete Moeder)	Blaarthemseweg 13 (achter)	Niet beschermd	1990	
Begraafplaats	Begraafplaats R.K. H. Willibrordus	Blaarthemseweg 5	R.K Begraafplaats		

4. Veldhoven (-Dorp)

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Kerk (N.H.)	Michaëlkerk	Dorpstraat 122	Niet beschermd	1912	Onbekend
Kerk (R.K.)	Caeciliakerk	Dorpstraat 18	RM (507720)	1913 / 1958	W. Ter Riele/ C. Geenen
Klooster	Koningshof (Zusters van Moerdijk)	Locht 117	Niet beschermd, herbestemd (1975)	1953	B. Koldewey
Pastorie	R.K. Pastorie	Dorpstraat 93-95	RM (37041)	1778	Onbekend
Pastorie	N.H. Pastorie	Dorpstraat 120	RM (37042)	1770	Onbekend
Pastorie	R.K. Pastorie	Dorpstraat 20	Onbekend Woonhuis	1900	Onbekend
Kapel	Mariakapel (grot)	Heers/ Westervelden	Niet beschermd	1990	Onbekend
Kapel	Kapel in Ziekenhuis	De Run 4600	Niet beschermd	1990	Onbekend
Kapel	Kapel bij NH Koningshof (Mariakapel)	Locht 117 (ong.)	Niet beschermd	1961	Onbekend
Kapel	Grote' Kapel in NH Koningshof (nu Brabantzaal)	Locht 117 (ong.)	Niet beschermd	1960	B. Koldewey
Kapel	Dagkapel in NH Koningshof (nu Baroniezaal)	Locht 117 (ong.)	Niet beschermd	1960	B. Koldewey

4. Veldhoven (-Dorp)

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Beeld	Jezusbeeld	Dorpstraat/ Genderstraat	Niet beschermd	1931	Onbekend
Beeld	Kruisbeeld	Dorpstraat 93 (bij pastorie)	Niet beschermd	1900	Onbekend
Begraafplaats	Begraafplaats R.K. H. Caecilia	Dorpstraat 18	R.K Begraafplaats		

5. Veldhoven (D'Ekker)

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
R.K. Kerk	Jozef Werkman Kerk	Burgemeester van Hoofflaan 151	Gemeentelijk monument (toren) Kerk herbestemd	1962	J. Strik
Protestantse Kerk	Immanuëlkerk	Teullandstraat 1	Niet beschermd	1960	C. Valstar
Kapel	Huize Merefelt	Parklaan 2	Niet beschermd	Onbekend	Onbekend

6. Veldhoven (Heikant)

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
R.K. Kerk	Sint Maartenkerk	Heibocht 10	Niet beschermd Herbestemd	1990	J. Merks

Bijlage 2 Inventarisatielijst verdwenen religieus erfgoed

1. Meerveldhoven

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Kerk	H. Lambertuskerk	Kapelstraat Zuid	Gesloopt (1952)	1888	L. Hezemans
Kerk	(Oude) Lambertuskerk	Kapelstraat Zuid	Gesloopt (1888)	1803	Onbekend
Kapel	Kapel	Polkestraat (ong.)	Gesloopt (1800)	13de eeuw	Onbekend
Klooster	Huize Maria-Oord	Kapelstraat Zuid 17	Gesloopt (2003)	1930	G.A. Schrakamp

2. Oerle

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Kerk	Sint Jan de Doper	Oude Kerkstraat (ong.)	Gesloopt (1911)	1877	L. Hezemans
Kerk	Oude kerk	Oude Kerkstraat (ong.)	Gesloopt (1876)	1755	Onbekend
Kerk	Zaalkerk	Oude Kerkstraat (ong.)	Gesloopt (1755)	1450	Onbekend
Pastorie (1800-1855) Klooster (1855-1968)	Oude Pastorie, daarna in gebruik door H. Paulus van het kruis	Oude Kerkstraat 27	Gesloopt (1971)	Ong. 1800	Onbekend (pastorie) en W. Van Aalst (uitbreiding klooster)
Pastorie	R.K. Pastorie	Oude Kerkstraat 7	Gesloopt (1972)	1854	Onbekend

3. Zeelst

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Kerk	Oude kerk	Blaarthemseweg (ong.)	Gesloopt (1873)	16de eeuw	Onbekend
Klooster	Klooster van de Weense Zusters (Zusters van de Goddelijke Liefde)	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Klooster	Klooster van de Zoete Moeder (Zusters van de Liefde van Schijndel)	Blaarthemseweg 19-21 of Sele 21	Gesloopt (1990)	1893	J. Heijkants

4. Veldhoven (-Dorp)

Type	Object	Adres	Status	Bouwjaar	Architect
Schuurkerk	Schuurkerk (Franse Tijd)	Kromstraat (ong.)	Gesloopt (1790)	1672	Onbekend
R.K. Kerk	Caeciliakerk	Dorpstraat (ong.)	Gesloopt (1913)	1834	Waterstaat
Boerderij (te Zonderwijk)	Heilige Geestkerk (vanaf 1964)	Saturnus 9	Gesloopt (2004)	1931	Onbekend
Klooster	Huis van Heilige Jozef	Dorpstraat	Gesloopt (1975)	1899	J. Heijkants
Klooster	Kindertehuis Sint Jozef	Locht 133	Gesloopt (1975)	1942	J. Strik

Gemeente Veldhoven

Bezoekadres

Meiveld 1
5501 KA Veldhoven

Postadres

Postbus 10101
5500 GA Veldhoven

E-mail: gemeente@veldhoven.nl

Telefoon: 14 040

www.veldhoven.nl

Augustus 2024